

Pensionsgarantier beskytter mod store tab kort før pensionsalderen

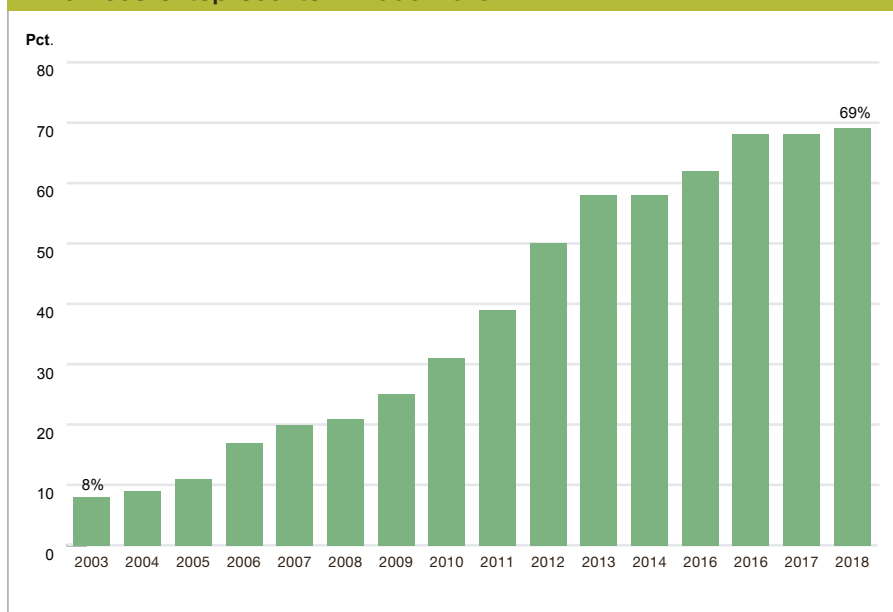
Coronakrisen har medført store tab på de finansielle markeder, hvilket også påvirker opsparingerne til pension. Tabene påvirker især pensionsopsparinger, der er placeret i såkaldte såkaldte markedsrenteprodukter, dvs. pensionsprodukter, hvor der ikke er garanteret en pensionsydelse for den opsparing, man indbetaler til. I markedsrenteprodukter bærer opsparende selv investeringsrisikoen, og det kan have (store) konsekvenser, når der er en krise som nu.

Falder værdien af ens pensionsopsparing fx med 20 pct. 3 år før pensionsalderen, og vil man opnå den samme pensionsydelse, man havde før faldet, er der to muligheder. Enten skal man arbejde 2-3 år ekstra, eller også skal man spare 33 pct. ekstra op af sin indkomst de sidste 3 år før pensionering. Det viser en ny analyse fra ATP.

En generel bevægelse væk fra garantier

Lavere renteniveauer og øget levetid har igennem "nullerne" og "10-erne" sat pensioner med garantier under pres, dels fordi lavere renter har betydet øgede hensættelser, og dels fordi reguleringen og krav til (solvens) kapital til at sikre de afgivne garantier er øget betydeligt. Som konsekvens heraf er pensionssektorens investeringsmuligheder blevet begrænset til investeringer med lavere risiko og dermed lavere forventet afkast. Den lavere risiko letter presset på kapitalkravet (solvensen),

Figur 1 - Andel af indbetalinger til pension placeret i markedsrenteprodukter - 2003-2018

Note: Figuren viser udviklingen i pensionsindbetalingerne til markedsrenteprodukter fra 2003 til 2018 i livsforsikringssekskaber og tværgående pensionskasser. 0-garantier indgår i opgørelsen.
Kilde: Finanstilsynet "Markedsudvikling 2018, Livsforsikringssekskaber og tværgående pensionskasser"

men giver samtidigt et lavere forventet afkast til pensionsopsparerne i produkter med garanti, og dermed har det betydning for den endelige pension.

For at tage hånd om disse udfordringer har pensionssekskaberne igennem de seneste 10-15 år udviklet pensionsprodukter med mindre eller ingen garanti, men

med et større investeringsmæssigt råderum. Det har betydet, at garanterede pensioner, hvor sekskaberne garanterer en årlig pension og dermed bærer risikoen for tab på de finansielle markeder eller for, at kunderne lever længere end forudsat, viger til fordel for ugaranterede pensioner, hvor kunderne selv bærer risikoen for både markedsudviklingen og levetiden. Disse

nye pensionsprodukter kaldes under et for markedsrenteprodukter. Andelen af pensionsindbetalingerne i livsforsikrings-selskaber og tværgående pensionskasser, der går til et markedsrenteprodukt, er ifølge Finanstilsynets steget fra 8,3 pct. i 2003 til 68,6 pct. i 2018 – se figur 1.

Denne store stigning i markedsrenteprodukterne fik i 2017 Finanstilsynet til at rejse en debat om, hvorvidt man havde flyttet for meget af investeringsrisikoen over på individet. Finanstilsynets direktør Jesper Berg sagde dengang følgende:

”Udviklingen er drevet af ønsket om at kunne give kunderne forventede højere pensionsydelser, men det har også betydet, at kunderne selv bærer risikoen for, at der er penge nok til årene som pensionist.”

Et spørgsmål om balance mellem risiko og højt afkast

Der er således et trade-off forbundet ved at bevæge sig væk fra garantierne og over mod markedsrenteprodukter:

”Afvejningen består i, at man kan forvente et højere afkast, men for at opnå det højere afkast er man nødt til at løbe en større risiko. Dette trade-off skal balanceres for den enkelte, så det passer til individets risikovillighed og økonomiske situation. En person der fx kun

har grundpensionen, dvs. de offentlige pensioner og ATP Livslang Pension, bør være mere tilbageholdende med at tage en højere investeringsrisiko samlet set. Personen er ganske enkelt mere afhængig af grundpensionen, da det er den eneste pension personen har. En person der har en velpolstret arbejdsmarkedspension udover grundpensionen vil derimod bedre kunne tåle at tage en højere samlet risiko og et eventuelt tab. Risikoen i de enkelte pensionsprodukter skal således passe til det formål personen har”, siger analysechef i ATP Michael Jørgensen.

Oplever man et større tab i sit markedsrenteprodukt tæt på pensionsalderen, fx pga. af en krise som den pågående coronakrise, risikerer man, at pensionsydelsen reduceres tilsvarende, fordi man ikke har tid til at indhente sit tab, og pensionen ikke er garanteret. Personer, der befinder sig langt fra pensionsalderen, vil derimod have bedre tid til at indhente tabet og vil derfor kunne tillade sig at tage en større risiko. Det er også årsagen til, at andelen af aktier, som er mere risikofyldte end obligationer, i mange pensionsprodukter falder med alderen. Denne type af produkter kaldes også livscyklusprodukter. Men selvom aktier fylder mindre med alderen i de fleste pensionsprodukter, så fylder

de stadig mere (i gennemsnit) i et markedsrenteprodukt end i et typisk garantiprodukt tæt på pensionsalderen. Derfor vil et større tab på de finansielle markeder tæt på pensionsalderen typisk også medføre et større tab i et markedsrenteprodukt end i et garantiprodukt hvor størstedelen er placeret i obligationer. I et markedsrenteprodukt fortsætter investeringsrisikoen typisk ind i pensionstilværelsen - dog på et lavere niveau. I garantiprodukter står garantien derimod fast igennem hele pensionstilværelsen.

Hvad kan et tab lige før pensionsalderen betyde for dig?

Oplever man en større nedgang i sine pensionsopsparinger lige før pensionsalderen, har man flere muligheder. Man kan vælge at acceptere, at ens private pensionsudbetaling bliver tilsvarende mindre igennem pensionstilværelsen. Eller man kan vælge at arbejde længere, så man får sparet noget af det tabte op. Når man arbejder længere reduceres udbetalingsperioden også, så man ikke behøver så stor en pensionsopsparing, da pensionen skal udbetales i færre år. Endelig kan man vælge at spare ekstra meget op de sidste år.

I tabel 1 er der blevet regnet på effekten af de tre beslutninger set ift. en reduktion af pensionsopsparingen på hhv.

Tabel 1 - Effekten af at få reduceret sin pensionsopsparing 3 år før pensionsalderen målt på forskellige parametre - typepersonsberging

Scenarie	Pensionsdepot	Reduktion i depot, kr.	Årlige ydelse, kr.	Reduktion i årlig ydelse, kr.	Nødvendige ekstra antal arbejdsår	Nødvendigt ekstra pensionsbidrag, pct.
Grundscenarie	1.558.000	-	78.990			
Nedgang på 10 pct.	1.423.000	135.000	72.130	6.860	1,2 år	16,6 pct.
Nedgang på 20 pct.	1.289.000	269.000	65.330	13.660	2,4 år	33,1 pct.

Note: Tabellen viser effekten på pensionsydelsen, tilbagetrækningsalderen og indbetalingsprocenten af hhv. en reduktion i pensionsopsparingen på 10 og 20 pct. 3 år før pensionsalderen for en typeperson, der tjener 350.000 kr. om året og sparer 12 pct. op til pension.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger, ATP 2020

10 og 20 pct. 3 år før pensionsalderen. Beregningerne er lavet med baggrund i samfundsforudsætningerne for 2020.

Reduceres pensionsopsparingen fx med 20 pct. 3 år før man går på pension, og man ønsker at udskyde tilbagetrækningen for at udligne tabet, så vil man skulle arbejde 2,4 år ekstra (alt andet lige) og tilsvarende forvente at være 2,4 år mindre på pension.

I samme scenarie kan man se, at man ville skulle spare 33,1 pct. ekstra op af sin indkomst i de resterende 3 år, hvis man ønsker at fastholde samme pensionsydelse og tilbagetrækningstidspunkt, som før tabet.

Hvis man vælger hverken at arbejde længere eller at spare mere op, vil man i det nævnte scenarie opleve en nedgang i sin årlige pensionsudbetaling på 13.660 kr. for alle 21 år, man kan regne med at være på pension.

ATP Livslang Pension er en garanteret pension

I ATP går 80 pct. af årets indbetaling til køb af en garanteret livslang pension, baseret på de aktuelle markedsforskel (vedrørende forventet levetid og rente) på tidspunktet for udstedelsen af garantierne. ATP afdækker renterisikoen på de afgivne garantier, hvilket er med til at sikre stabiliteten af disse. De sidste 20 pct. af indbetalingerne til ATP Livslang Pension går til kollektivet (bonuspotential). Bonuspotential har en overordnet målsætning om at skabe et afkast, der over tid giver mulighed for at sikre pensionernes købekraft samt at dække uforudsete hændelser såsom (uventet) længere levetid eller økonomiske kriser. Investerings- og levetidsrisikoen bæres således kollektivt i ATP (af alle medlemmer).

Sådan er der regnet

Grundscenariet er beregnet med udgangspunkt i de langsigtede samfundsforudsætninger for 2020. Beregningerne er lavet for en typeperson i en depot-model med en årsindkomst på 350.000 kr. (inkl. pensionsbidrag), som bidrager 12 pct. af indkomsten til pension fra vedkommende er 25 til 66 år gammel, hvor vedkommende går på pension i 21 år. Alle værdier er opgjort i 2020-lønkroner, hvor lønudviklingen antages at være 3 pct. Effekterne er beregnet for en nedjustering af pensionsopsparing på hhv. 10 pct. og 20 pct. 3 år før pensionsalderen.

I beregningen af nutidsværdien for en ny folkepensionist i 2020 er en restlevetid på 21 år anvendt. De 21 år er den forventede (kohorte) restlevetid for en 66-årig i ATP's levetidsmodel SAINT.